RIKSTEATRET

Jeppe på Berget

Komedie i 5 akter

av

Ludvig Holberg

Sogn og Fjordane Teater

NBR-DEPOTBIBLIOTEKET
POSTBOKS 2... 8601 MO

...apropos...

...«Jeppe på berget» er ein av dei komediane som har vore mest spela og høgast elska både av skodespelarar og publikum. Kvifor historia om den drikkfeldige festebonden Jeppe har vorte så populær, er ikkje så lett å forklare. Alle er ute etter «å ta» Jeppe. Heime er det Nille med «meister Erik» i handa. Ute er det den slue Jakop Skomakar som freistar med «ein tår for tørsten». Baronen og futen er òg ute etter han og vil ha dei siste skillingane hans.

Er det rart at han vil hemne seg når han trur at han har makt til det? Og kven er det eigentleg som lurer kven? Og kven er det eigentleg som sigrar?

Vi ler av Jeppe – og vi ler av dei andre figurane og. Men i ein god komedie sit latteren nokre gonger fast i halsen, og vi kjenner at vi ler av oss sjølve òg. Menneskeleg veikskap har kan hende ikkje endra seg så mykje på eit kvart årtusen.

«KONGE FOR EN DAG»

«Drømmer jeg eller er jeg vågen?» spørger Jeppe sig i aftenens komedie og dette spørgsmål har han stillet sig selv i tusindvis af opførelser gennem de sidste 270 år. Før Holberg skrev sit skuespil, stillede en tysk bondedreng sig det samme spørgsmål i en lignende komedie, endnu før ham var det «Abu Al Hassan» i «Et Tusind og Een Nats Eventyr», og før vor egen tidsregning var der en fattig risbonde, der ifølge et buddhistisk eventyr vågnede og blev lige så forvirret som Jeppe, da han fandt sig liggende i en rig mands seng og blev «konge for en dag». - Alle kniber de sig i armen, konstaterer at de er vågne, og kan dog ikke tro egne øjne og ører.

En del af forlæggene kendte Holberg til, og handlingen i «Jeppe på Bjerget», eller «Den Forvandlede Bonde», som stykket også hedder, er meget lig en tysk komedie fra tiden. Holberg blandede imidlertid sin helt egen specielle og krasse cocktail af de forskellige forlæg. Desuden menneskeliggjorde han datidens begreb, «Jeppe», hvis navn dengang stod som en fællesnævner for den dovne, fordrukne og umedgørlige danske bondekarl, og han udstyrede ham med en sådan kompleksitet af egenskaber, at vi alle sammen genkender i hvert fald en flig af vore egne svagheder i hans person. Ydermere udstyrede Holberg sin Jeppe med en håndfast kone, og et ægteskab, kørt så langt ud, at det, om det ikke andet, er forståeligt, at han af og til må ty til flugt i de store alkoholtåger i lag med Jakob Skomager, og denne kræmmersjæl gjorde han til Jeppes eneste «ven», - for hvem gider have med en mand at gøre, der finder sig i at blive tævet af sin egen kone?
Og han gav Jeppe en modpol og modspiller i en baron, hvis hverdag føles så pinefuld og triviel, at dette menneske er lige så afhængig af at blive underholdt af sine lakejer som Jeppe er afhængig af Jakobs hjemmebrændte. Desuden bringer han historien langt ud på landet. Jeg tror ikke, at dette gods er særlig stort. Heller ikke særlig rigt. - Men i forhold til Jeppes Verden er det en besynderlig og ufattelig «herligdom». - Her er al den drikkelse og ædelse et menneske kan drømme om. Her kan han endelig gøre hvad han har lyst til, så længe drømmen varer...»

Flemming Weiss Andersen
Iscenesætter

EPIGRAMMER

Du siger, at jeg har en såre spinkel hjerne.
At din er tykkere, indrømmer jeg dig gerne.

Skønt jeg bedrøvet er, jeg skriver muntre sange.
Du har et lyst humør, din lyre dystre klange.
For mig er poesi presis det samme som
for dig: En medisin til sindets legedom.

Vil du i verden frem?--Det er slet ikke svært;
Lær intet - eller lat, som intet du har lært.

NN's kritikk er sur, usaglig hans domme;
han sabler alting ned, som du på tryk lar komme.
Hvad du skal gribe til? Bliv ved, skriv los, hæng i,
så sprækker han til sidst af nid og raseri.

Johannes sværger falsk, han solder, horer, stjæler -
dog i andegtig bøn på klokkeslæt han knæler.

Med rette præsterne med hyrdenavnet går -
det er jo hyrdens job at klippe får.

Til dommedag vil folk om trosproblemer kives,
skønt troen selv kun i fåtals hjerter trives.

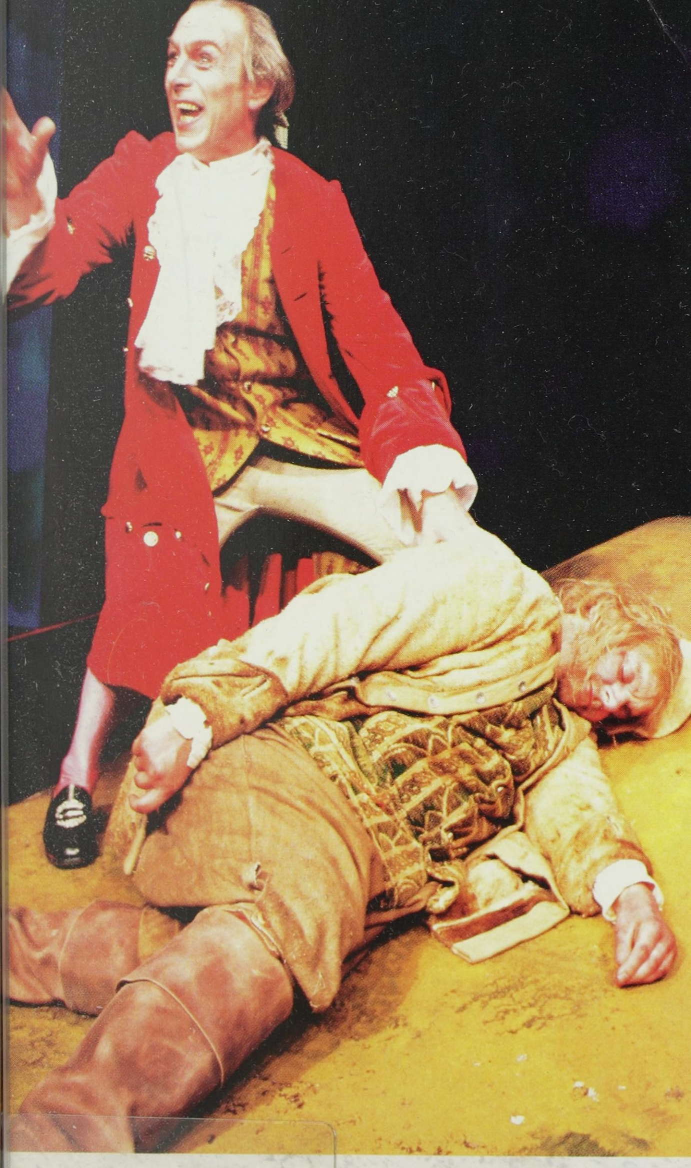

JEPPE

KOM

OMSETT

Regi:
Scenografi:
Musikk:
Masker:
1. Musikar:
2. Musikar:
Inspisient/turnéleiar:
Rekvisittar/suffli:
Lys:
Snikkar:
Systove:

Teknikar:
Språkkonsulent:

«Magnus»
Kyrre Eikås Ottersen

«Jakop Skomakar»
Bjørn Myrholdt

«Jeppe»
Magne Brevik

«Kammertenar»
(som spelar «Brutal Mann»)
Bjørn Myrholdt

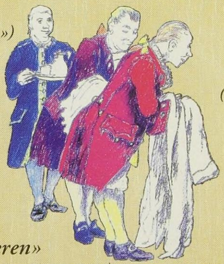

«Erik L
(som spelar «Doktor
Morten A

«Sekretæren»
(som spelar «Doktor» og «Forsvarar»)
Kyrre Eikås Ottersen

TURNÉPREMIE
NB! Framsyninga varer
Det er ikkje lov å fotografere

BERGET

5 AKTER

NLJOT EGGEN

ming Weiss Andersen.
Gjendem.
anke Jørgensen.
nn Løken.
anke Jørgensen.
Winther.
C. Petersen.
Nordhaug.
Øydvin.
rn Hatlem.
Ystanes, Lioubov Aarskaug,
Nylund Hansen.
lor Horne, Kenneth Røsandhaug.
Losnegård.

gar»)

«Nille»
Jannik Bonnevie

«Ridefogdens kone»
Vera Rostin Wexelsen

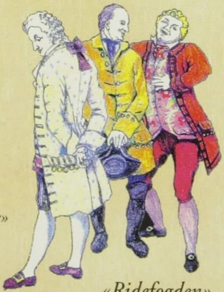

«Baronen»
(som spelar «Kammertenar»
og «Dommar»)
Nora Plau

«Ridefogden»
(som spelar «Brutal Mann»)
Thorbjørn Halvorsen

ODDEN 22.09.96.
5 min. (inkl. pause, 20 min.)
bandopptak under framsyninga.

«TEATERMANDEN»

Som bitter Medicin en sund Comødie er.
Som en chirurgisk Kniv, der heler, naar den skiær,
Den saarer Hierterne, men tit Forstanden læger,
Den først til Hevn, men strax til Kierlighed beveger.
Een deraf bliver vreedd, som seer sin Characteer,
Sig ændrer siden, og sin forrige Feyl beleer.
En Aristophanes Athenen derfor dyrket:
Thi den holdt fore, at han Staden havde styrket
Meer med Comødier, ja større Tømme lagt,
på Folkets Daarlighed, end Sværdets Riis og Magt.

Dette skreiv Ludvig Holberg i Nye-Aars Prologus i 1723, året etter at han dikta «Jeppe på berget».

Holberg er både Danmark og Noreg sin første store dramatikar. Før han fekk den «poetiske raptusen» sin i 1722-27, var det nesten berre utanlandske teatergrupper som spela teater i Danmark, og knapt noko anna enn ein og annan skuleframsyning av klassiske stykke i Noreg. Men sjølv om Holberg skreiv om vanlege folk på heimstaden sin, er han ein mann som har reist mykje og blitt kjend både med europeisk teater og dei nye ideane i Europa. Både som vitskapsmann og forfattar hyllar han opplysningstida sine idear om den sunne fornuft og den praktiske nytten. Dei historiske verka sine skreiv han på dansk slik at dei kunne tene som kunnskapskjelde for alle som kunne lese. Teatret meinte han skulle nyttast som ein spegel der publikum kunne kjenne att sine eigne og samfunnet sine skavankar – og le av dei.

Ludvig Holberg vart fødd i Bergen 3. desember 1684. Berre 17 år gammal vart han innskriven ved Universitetet i København. I 1704 tok han teologisk embetseksamen. Etter kort tid som huslærar hos lektor og visebiskop Nils Smed i Bergen drog han hausten same år ut på si første utanlandsferd, til Nederland.

Han gjorde seg kjend med europeisk åndsliv i samtida, og fekk i 1714 eit ekstraordinært professorat ved Universitetet i

København, utan løn. Tre år seinare vart han professor i metafysikk, og enda tre år seinare i latin. I 1730 vart han endeleg professor i historie.

I 1722 vart Teatret i Lille Grønnegade i København opna, og same året vart fem komediar av Holberg uroppførte, blant desse «Jeppe på berget». Holberg gav alle desse skodespela - og dei han skreiv seinare - utan vederlag til skodespelarane. Han henta stoff til komediane frå samtida i Danmark, men både figurar og intrigar lånte han frå oldtida og forfattarar før han. Han hadde lært av den antikke komedien, den italienske maskekomedien og av Molière. Fram til 1727 spela teatret 27 komediar av Holberg. Dette året var økonomien ved teatret så dårleg at det måtte stengje. Eit par år seinare blei alt teater forbode under den pietistiske Christian VI (1730-46). I denne tida drog Holberg på ny utanlands. I ein periode var han og rektor ved Universitetet i København, samstundes som han skreiv ei lang rad historiske verk frå Danmark sin historie. Då teatret opna att under Fredrik V i 1748, skreiv Holberg enda nokre komediar, men desse er ikkje av dei mest spela i ettertida.

I 1754 døydde Holberg i København, 70 år gamal.

Vera Rostin Wexelsen
skodespelar

`Justitia er blind´, si´r dommer Jux fortrolig.
Derfor han snorker selv i dommersædet rolig.

Når Jonatan er syg, han drikker. Ellers ikke.
Hans sytgdom kronisk er, så han må alltid drikke.

Per sætter venskab højt og mangt et venskab vinder;
han kommer samen med mindst hundrede - veninder!

Claudine rødmer dybt, hvis elskov blot man nævner.
For selve tingen dog hun viser sjældne evner.

Tit med en borgertøs sig gifter fornem junker,
skønt pigen ejer kun ét fortrin, nemlig grunker.
De handler ret. Den mark, der ikke giver stort
udbytte af sig selv, man gøder jo med l....!

En krigens helt er en autorisert røver
som heldig al slags forbrydelser udøver.

Når de har myrdet løs, e n strøm af blod gydt ud,
har sejrherrerne for skik - at prise Gud!

Komedier af dig, min ven, er noget flove.
Komedier om dig - de ville være sjove.

KJÆRE TEATERVENER!

Sogn og Fjordane Teater er ein av fylket sine mest levande og pulserande arbeidsplassar. Teateret er ei kunstnarisk verksemd der den skapande prosessen og det kunstnariske produktet spelar hovudrolla.

I løpet av 8 veker blir produktet forma og kveldens framsyning kan sjå dagens lys. Denne perioden er både eit slit og ei glede. Det lyt det òg vere, for ingenting kan måle seg opp mot den lykkerus ein føler etter at ei god framsyning er vel i hamn.

Ei vellukka framsyning kan alltid takkast eit fruktbart samspel mellom alle ledd på huset. Og ein slik føresetnad har vi alltid vore avhengig av i teateret.

Vi føler at vi på nytt har klart denne bragda med Sogn og Fjordane Teater sin oppsetning av Ludvig Holbergs «Jeppe på berget».

Vi ynskjer dykk *alle* med dette hjarteleg velkomne og seier som fader Holberg, «Hvor godtfolk er, kommer godtfolk efter».

Ha ein triveleg kveld i teateret!

Emte Stag
teatersjef

TURNÉLISTE

NOTODDEN	søn.	22.09.	kl. 19.00	tlf: 35 01 26 00
BØ I TELEMARK	mån.	23.09.	kl. 19.30	tlf: 35 95 35 00
SANDEFJORD	tirs.	24.09.	kl. 19.30	tlf: 33 46 25 02
LARVIK	ons.	25.09.	kl. 19.30	tlf: 33 18 44 20
NØTTERØY	tors.	26.09.	kl. 19.30	tlf: 33 34 60 00/ 33 34 61 65
HORTEN	fre.	27.09.	kl. 19.30	tlf: 33 04 89 40
HOV I LAND	mån.	30.09.	kl. 19.30	tlf: 61 12 27 58
GJØVIK	tirs.	01.10.	kl. 19.30	tlf: 61 13 28 18
MOELV	ons.	02.10.	kl. 19.30	tlf: 62 34 91 00
EGERSUND	mån.	14.10.	kl. 19.30	tlf: 51 49 14 13
BRYNE	tirs.	15.10.	kl. 19.30	tlf: 51 48 14 10/ 51 48 97 20
VOSS	tors.	17.10.	kl. 19.30	tlf: 56 51 11 66
FOSNAVÅG	søn.	20.10.	kl. 19.00	tlf: 70 08 84 76
VOLDA	mån.	21.10.	kl. 19.30	tlf: 70 07 67 52
SUNNDALSØRA	ons.	23.10.	kl. 19.30	tlf: 71 69 20 09
ORKANGER	tors.	24.10.	kl. 19.30	tlf: 72 48 26 66

Med atterhald om endringar.

Billettprisar:	kr.	110,-
Gruppe:	kr.	80,-
Skule/pensjonistar:	kr.	55,-

Evt. bill. avg. kjem i tillegg.

– alltid på veg til deg !

Ans. utgjevar: Emte Stag.
Programredaksjon: Emte Stag, Arild Støfring,
Vera Rostin Wexelsen, Jenny C. Petersen, Sissel Arneberg Sunde.
Framsidefoto og plakat: Knut Bry.
Øvrige foto: Trygve Schønfelder, Olav Reiakvam.
Grafisk produksjon: E. Natvik Prenteverk, Florø – Tlf. 57 75 20 20.

98-12746
NBR Depotbiblioteket
98sd 12 746

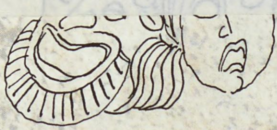

OM MEG SELV:

Bedrøvet selv, jeg titt gjør mangen annen lystig,
får stæder til å le, skjønt jeg er selv mistrøstig.
Jeg gjør komedier, jeg skriver muntre kvad,
og titt jeg ved mitt spill gjør hele byen glad.
Mens folk ler overlydt av digte, jeg forfatter,
jeg sitter taus og har ei del i deres latter.
Således går det til, min venn, at ene jeg,
som rører folk til smil, av smilet røres ej.

Ludvig Holberg (1684–1754)